דגל מחנה אפרים — וילך

הנה בפרשה זו יש כמה שינוים בתחלה כתיב ה' אלקיך הוא העובר לפניך ואח"כ כתיב חזקו ואמצו ה' אלקך הוא ההולך עמך משמע בשוה ואח"כ אצל ויקרא משה ליהושיע כתיב ג"כ ההולך לפניך ולא על חנם נשתנה הלשון ג' פעמים וי"ל בזה דהנה ג' מדריגות יש: המדריגה א' היא כשיזכה שה' הוא ההולך לפניו כמ"ש ביציאת מצרים וה' הולך לפניהם יומם שזהו מורה שהוא נמשך אחר אלקים חיים ובו דבוק כל מחשבתו והליכתו לאור פני מלך חיים לכך הוא המעלה הגדולה שבכולם המעלה הב' היא כשהשם ב"ה הולך עמו בשוה כמ"ש אצל נח שהיה רק צדיק בדורותיו את האלקים התהלך נח בשוה ולא זכה למדריגה עליונה הנ"ל היא שפי' רש"י ואלו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכלום והמדריגה הפחותה שבכולם היא כשהש"י הולך מאחוריו כמ"ש על הים כשהיה עמהם פסל מיכה כמ"ש ועבר בים צריך והיה קטרוג גדול הללו עע"ז והללו עע"ז: ולכך ויסע עמוד הענן מפניהם וילך מאחריהם וגם מצינו בפירוש בתורה ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך היינו שישוב מלפניך וילך מאחריך כנ"ל: ובזה יש להבין השינוים הנ"ל בתחלה כשדבר מרע"ה בלשון יחיד כתיב ה' אלקיך הוא העובר לפניך כי בכלל ישראל בוודאי יש איש אחד פרטי שהוא כללות הדור כמו משה ויהושיע שזוכה למדריגה הגדולה הזאת שהשם יהיה עובר לפניו וכשדבר בנוכח לרבים חזקו ואמצו כתיב כי ה' ההולך עמך בשוה כי לאו כל אדם זוכה למדריגה הגדולה הזאת ותפס המדריגה הבינוני ואח"כ כשדיבר אל יהושיע כמ"ש ויקרא משה ליהושיע כתיב ההולך לפניך כי הוא היה כללות הדור וזכה שהשם היה עובר לפניו כנ"ל: וכן הוא בכל דור ודור לפי דורשיו יש צדיק שהוא כללות של הדור ומתבודד תמיד בחדרי לבו אף כשעוסק עם ב"א בצרכי עוה"ז הוא יכול לזכות למדריגה זו שהשם יהיה הולך לפניו תמיד להאיר לו ללכת יומם ולילה בעבודת הקודש והמש"י:

ואנכי הסתר אסתיר את פני: והוא לכאורה תמוה גדולה איך אפשר שהקב"ה יסתיר פניו מישראל חלילה ואיך יהיה להם חיות ותקומה כי זה כל חיותם של ישראל עם קרובו שנקראו בנים למקום אך דהנה המשל הוא למלך שעשה כמה מחיצות באחיזת עינים לפני היכלו שלא יוכלו ליכנס אליו ונסתתר שם ועשה חומות ואש ונהרות באחיזת עינים הכל לפני בניו והנה מי שהיה חכם נתן לב לדבר אך אפשר שאביו הרחמן לא יתרצה להראות פניו לבניו ידידיו אין זה כי אם אחיזת עינים והאב רוצה לנסות אם ישתדל הבן לבוא אליו ובאמת אין שום הסתרה והנה מיד כשמסר לנפשו לילך בנהר נסתר אחיזת עינים ועבר בו וכן בכל המחיצות עד שבא להיכל המלך ויש טפש שירא להתחיל לעבור המחיצות ויש שעובר המים וחוזר מפני החומות ומפני האש והנמשל ידוע והנה מי שמוסר נפשו ועובר בכל המחיצות ודוחק עצמו עד שבא אל המלך אז יבוא למעלה יותר גדול מקודם וזהו אנכי ארד עמך היינו כשתתן לב ותבין שאפילו בירידה יש גם כן אנכי היינו ההסתרה

שנסתתר עצמי ממך היא גם כן לטובתך אז ואנכי אעלך גם עלה היינו שתזכה למעלה יתירה וזהו גם עלה והבן וזהו ה' ההולך עמך תמיד הן בירידה והן בעליה אז לא ירפך ולא יעזב' ותרגומו לא ישבקינך ולא ירחקינך היינו אפי' כשנסתתר לפעמים מכל מקום לא להרחיק ממך היא כנ"ל והיא שמרמז כאן ואנוכי הסתר היינו כשתתן לב להבין שאנכי היא בהסתרה אז אסתר ע"ד הדסה היא אסתר והדס מספר חיים ע"ה והיינו שאז תוכל לאור באור פני מלך חיים וזהו אסתר את פני וזהו סוד ר"ה וסוכות בתחלה בכסא היינו שיש הסתרה ואח"כ בסוכה באתרוג ובחיים בי לולב והדס שניהם מספרם חיים כנ"ל שזוכה לאור באור פני מלך חיים וכו' והמשי"ב: